

Korunovační klenoty a výstava PRAGA 2018

Název emise: Výplatní známka – Korunovační klenoty

Den vydání: 20. 1. 2017

Hodnota: E (= 32 Kč); kat. č. 915

Rozměr známkového obrazu: 50 x 29 mm

Výtvarný návrh: Libuše a Jaromír Knotkovi

Tisk: PTC, Praha

Druh tisku: plnobarevný OF na samolepicím papíru

Tisková forma: 4x 8 (známkový sešitek)

Náklad: 60 tis.sešitků, tisk dosud neukončen



Chystaná Světová výstava poštovních známek PRAGA 2018 je poprvé propagována na poštovní známce, a hned v té nejlepší společnosti – spolu s historickým symbolem naší státnosti, korunovačními klenoty českých králů! V historii naší známkové tvorby, české i československé, je to vlastně poprvé – na Švangsbírově aršíku z roku 1966 je na známce totiž jen samotná Svatováclavská koruna, zatímco žezlo a jablko jsou vyobrazeny na jeho okraji.



Obě vydání dělí půl století a obě jsou krásná, důstojná a reprezentativní; to současné je samozřejmě modernější – pojetím, tiskovou technikou i provedením v sešitku na samolepicím papíru.



Není to ale jediné zobrazení této koruny na našich známkách, například v roce 1948 je s ní zobrazen český král Karel I. a současně římsko-německý král Karel IV. (císařem se stal až o sedm let později, v roce 1355) jako zakladatel Univerzity Karlovy.

Na rozdíl od Svolinského návrhu

Oldřich Kulhánek na známkách z let 1996 a 1998 nezobrazoval Karla IV. i jeho syny Václava a Zikmunda zřejmě se Svatováclavskou korunou, ale s jinými korunami (jistě by bylo zajímavé zjistit, o jaké jde /snad o předchozí koruny přemyslovské/ – autora se však na to už zeptat bohužel nemůžeme.



Vtipný detail najdeme na aršíku ke 150. výročí narození TGM, na jehož dolní okraj, pod známku, umístil prezidentovu čapku jako zjevný republikánský kontrast ke královské koruně, do té doby symbolu hlavy státu. Českého krále Rudolfa II. pak zobrazil rovnou bez koruny.



Jinou korunu na Karlovu hlavu umístil i Josef Liesler na známce z roku 2000 (Praha – Evropské město kultury).

Zřejmě Svatováclavská koruna zdobí hlavu lva na pomníku z roku 1852, věnovaném

českým vojákům padlým v letech 1848-49 v Itálii. (Je přitom dost nepochopitelné, že zrovna tato socha byla zvolena jako námět známky k desátému vzniku České republiky – jde přece o jasnou monarchistickou symboliku, navíc spojenou s úbočím potlačování snah o osvobození a sjednocení Itálie a s počátkem likvidace plodů revoluce z roku 1848 u nás.)





Na hlavě jí má i král Jiří z Poděbrad (v roce 1964 i 2008), ovšem správně nikoli Jan Lucemburský (ten jí korunován být nemohl).



Otázkou je, jaká koruna je na votivní desce Jana Očka z Vlašimě na známce z roku 1978, barevné kameny ukazují na naši královskou, celkový tvar je však jiný (Karel dal korunu několikrát upravovat, ale základní podoba se neměnila).



Jiná koruna, pohřební Přemysla Otakara II., vyšla na známce v roce 1979 (obr. vpravo).

Zatím poslední (předchozí) zobrazení Svatováclavské koruny je na známce a kuponu z loňského aršíku Karel IV. (Na následujícím aršíku Cesta ke státnosti je totiž Karel IV. vyobrazen opět s jinou korunou.)



Příkladem zobrazení Svatováclavské koruny v naší známkové – a především související – tvorbě bychom našli více, možná by dokonce vydaly na tvorbu jednorámového exponátu.

Od vzniku této gotické koruny, kterou Václav (tak byl pokřtěn) Karel (toto jméno přijal až později ve Francii) nechal zhotovit v roce 1346 jako moravský markrabě,



uplynulo už skoro sedm století (renesanční jablko a žezlo jsou o téměř dvě stě let mladší /1527 a 1533/). Bylo to na sklonku života jeho otce, krále Jana, kdy se připravoval na převzetí trůnu. Zasvětil ji ochránci českého státu knížeti Václavu I., svému křestnímu patronovi. Před 670 lety, 2. září roku 1347, jí pak byl jako Karel I. korunován českým králem. To už byl králem římsko-německým

a panovníkem lucemburským, stal se i králem lombardským a burgundským, a v roce 1355 císařem Svaté říše římské se jménem, pod nímž ho známe dnes, jako Karel IV.

Koruna je mistrovským dílem italských klenotníků. Vyrobili ji z masivního zlatého plechu a ozdobili nádhernými drahokamy a perlami. Karel jí od počátku koncipoval i jako relikviář a do křížku na jejím vrcholu nechal vložit úlomek trnu z Kristovy koruny, který získal darem od francouzského krále Jana II. Dobrého.



(Při posledním restaurování koruny však bylo údajně zjištěno, že zde tato relikvie již není.)



Karel měl Svatováclavskou korunu na hlavě jen jedinkrát, při své korunovaci českým králem, poté spočívala na lebce svatého Václava, a tak to mělo být i v budoucnu. Zajistit to měly dva dokumenty, především ochranná bula papeže Klementa VI. z roku 1346, a Korunovační řád českých králů, který dal Karel sepsat a na jehož vzniku se prý sám podílel.

Po jeho smrti však koruna byla z nejrůznějších důvodů – politických i bezpečnostních – přemístována, do Prahy se však vždy vracela ke korunovačním obřadům. Nyní je už přes dvě století, od dob Leopolda II., uložena v chrámu svatého Víta na Pražském hradě. I místa jejího uložení v průběhu času bychom mohli filatelisticky dokumentovat (Karlstějn, Vídeň aj.), to by však už přesáhlo záměr tohoto článku.

Ke korunovacím byla koruna používána bezmála půl tisíciletí, od roku 1347 (Karel I.) do roku 1836 (Ferdinand V.), a vložena byla na hlavu 22 panovníků (z nichž jedna byla žena – Marie Terezie, ta jí má vytesánu i na svém náhrobku v Kapucínské kryptě ve Vídni).

Na obou známkách, v československém aršíku z roku 1966 i současné české, jsou všechny tři součásti Svatovítského pokladu zobrazeny z pohledu zepředu, na pohlednicích a fotografiích je někdy můžeme vidět i z jiných úhlů.

V roce 1966 zhotovili učitelé Šperkařské školy v Turnově věrnou kopii koruny, která pak byla vystavena v čs. expozici na Expo v Montrealu. Kopie žezla a jablka přibýly později.

Pamětníci si možná vzpomenou, že ve výlohách prodejen podniku Klenoty bývaly kdysi na prodej vyložené zmenšené sady korunovačních klenotů, pozlacené, v sametem potaženém pouzdře; podobné jsou k mání na internetu i dnes. Krásná práce manželů Knotkových nám však umožní poříditi si korunovační klenoty nepoměrně levněji – a třeba jimi i udělat radost adresátovi, pro nějž dopis vyzdobíme novou známkou. FB